

# de brees



Vecht & Plassengebied

winternummer

Jaargang 33 2018

IVN Vecht & Plassengebied laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Dat doen we d.m.v. natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal. Zie ook onze website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied>

De Bres is het tijdschrift voor de leden en donateurs van de IVN afdeling Vecht & Plassengebied. Wij zijn actief in het gebied aan weerszijden van de Vecht met daarin de plaatsen Utrecht, Leidsche Rijn, Vleuten-de Meern, Maarssen, Breukelen, Loosdrecht en Loenen. Dit is een zeer gevarieerd landschap met een rijke natuur. In het gebied organiseren we wandelingen, lezingen en cursussen. Op deze manier proberen we mensen zoveel mogelijk van het landschap te laten genieten en te laten ervaren hoe bijzonder de natuur is.

Nog geen lid? Ontdek de natuur met het IVN! Bovendien steun je als lid ons werk. Wij willen voor iedereen de natuur dichterbij brengen. Ook voor wie het niet vanzelfsprekend is, zoals ouderen, chronisch zieken en kinderen. Jouw lidmaatschap helpt daarbij!

Vanaf € 2,- per maand ben je al lid, meld je aan via de website <https://www.ivn.nl/steun-ivn/word-lid>

## Bericht van de voorzitter

Denkt u wel eens na over hoe u communiceert? Dat is nog niet zo eenvoudig als men denkt. Elke situatie vraagt om andere communicatie. U communiceert waarschijnlijk privé anders dan op het werk. En als u natuurgids bent communiceert u tijdens de excursies weer anders. Communiceren is een interactie met iemand anders aangaan. Is de boodschap die u communiceert wel duidelijk genoeg? Is degene voor wie de boodschap bestemd is wel ontvankelijk voor die boodschap? Je merkt in de media dat er niet altijd goed met elkaar wordt gecommuniceerd. Men reageert soms op berichten zonder deze goed gelezen te hebben en zich af te vragen waarom dit bericht geschreven is. Maar het werkt ook de andere kant op en men kan zich afvragen of de boodschap altijd wel duidelijk is. Goede communicatie kan leiden tot een dialoog tussen mensen ook als men het niet met elkaar eens is.

Samen met Jan van Schooten was ik eind november bij een workshopbijeenkomst over communicatie van de IVN regio Utrecht. Met de andere afdelingen zijn we onder leiding van Kees Loogman over

verschillende onderwerpen in gesprek gegaan. Kees zit in de redactieraad van het IVN-blad Mens&Natuur en was hoofdredacteur van Grasduinen. Het gesprek ging onder andere over wat de afdelingen voor boodschap willen uitdragen en wat het doel en de doelgroep van de communicatie is. Maar ook over wat voor middelen daarvoor ingezet kunnen worden. Deze bijeenkomst heeft mij wel aan het denken gezet. Ik vraag mij af of we als bestuur goed met u communiceren. Maar ook aan welke informatie heeft u behoefte en op welke wijze zou u deze het liefst willen ontvangen? Of vindt u dat u teveel informatie ontvangt. U hebt misschien ook een mening over hoe we binnen de afdeling of als afdeling communiceren. Laat het ons weten, ook als u vindt dat alles goed gaat. Zo kan er een dialoog over dit onderwerp binnen de afdeling ontstaan.

Dan rest mij u namens het bestuur fijne feestdagen en een natuurrijk 2019 toe te wensen. Ook wil ik u graag uitnodigen voor de nieuwjaarsbijeenkomst op 12 januari bij museum Vredegoed.

*John van Himbergen*

## Opmerking bij de voorplaat

De voorplaat is het knaagspoor van een bever. Hiernaast zie je op ware grootte een houtspaans van ongeveer zeven centimeter. Indrukwekkend wat een bever met zijn voortanden kan doen. Klaas Koornwinder maakte de Bresredactie tijdens een wandeling op de Thematerdijk opmerkzaam op dit knaagspoor. Op [waarneming.nl](http://waarneming.nl) werd begin 2018 een bever gemeld in de Haarrijnsche plas



## Beste leden van de afdeling Vecht en Plassengebied

Tijdens de komende Algemene Ledenvergadering zal onze penningmeester Hanneke Boom aftreden. Ondanks herhaalde oproepen van Hanneke en mij heeft nog niemand zich als kandidaat gemeld voor de functie van penningmeester.

Dit betekent dat een belangrijke functie binnen het bestuur en de afdeling misschien niet vervuld gaat worden. Als er niemand bereid is om de financiën van onze mooie afdeling op zich te nemen komt het functioneren van onze afdeling in gevaar. Dit is toch niet iets wat we willen laten gebeuren?

Daarom nogmaals een dringende oproep aan u om zich kandidaat voor de functie van penningmeester te stellen.

Voor informatie kunt u contact opnemen met Hanneke Boom (e-mail: [hannekeboom64@gmail.com](mailto:hannekeboom64@gmail.com), telefoon: 06 11017287) of met mij: John Himbergen (email: [johnvanhimbergen@yahoo.com](mailto:johnvanhimbergen@yahoo.com), telefoon 06-13570075).

## Classificatie

Klasse: Spermatopsida

Orde: Asterales

Familie: Asteraceae  
(Compositiefamilie)

Geslacht: Senecio  
(Kruiskruid)

Soort: Senecio vulgaris

## Wilde planten die je eigenlijk gezien moet hebben

### Klein kruiskruid

De tuinlui van de gemeente zijn al lang geweest met hun kantensnijder, bosmaaier en bladblazer, altijd maar weer die bladblazers. Gelukkig zijn er genoeg onbestemde plaatsen die ze over het hoofd hebben gezien. En daar, langs schuttingen en gevels vind je de plant vaak in gezelschap van Gewoon herderstasje, Vogelmuur, Paardenstekken en de Paarse dovenetel. Dat je die soorten daar ook aantreft is begrijpelijk, want die planten zijn net als Klein kruiskruid en het Madeliefje bestand tegen niet al te strenge vorst en bloeien het hele jaar. Door de milde temperatuur van de laatste tijd waren er naast genoemde planten half november nog heel wat bloeiende wilde planten te vinden zoals bijvoorbeeld het Harig knooppkruid, Gewone melkdistel, Duizendblad, Schijfkamille, Reukloze kamille enz. In het vroege voorjaar kun je op dezelfde plaatsen de Vroegeling en Kleine veldkers vinden.

Klein kruiskruid (Senecio vulgaris) behoort tot de familie van de Compositen, de samengestelde bloemen. De meeste IVN'ers weten dat de hoofdjes van dit soort bloemen uit een bundel van kleine volwaardige afzonderlijke bloemen bestaan die gezamenlijk een bloemboden delen. De bloembundel wordt bijeengehouden door omwindselbladeren. Een hoofdje kan om het nog iets ingewikkelder te maken bestaan uit buisbloemen of uit straalbloemen of een combinatie van die twee. Zo bestaat een hoofdje van de Paardenbloem enkel uit straal of lintbloemen, een hoofdje

van een distel enkel uit buisbloemen en een hoofdje van een Madeliefje uit gele buisbloemen en witte lintbloemen. Het hoofdje van het Klein kruiskruid bestaat uit een hoofdje van buisbloemen en soms enkele staalbloemen.

Het succes van Klein kruiskruid is te danken aan het feit dat de plant meerdere generaties per jaar voortbrengt en als zelfbestuiver in het koude jaargetijde niet afhankelijk is van insecten. Daarentegen is het voordeel van kruisbestuiving, dat het genetisch materiaal van verschillende planten wordt vermengd waardoor een volgende generatie een combinatie van eigenschappen meekrijgt. Als het niet anders kan verdient zelfbestuiving de voorkeur boven niet bestuiven. Er is een grote groep van planten die als ze niet bestoven worden de meeldraden naar de stempel laten buigen zodat ze zichzelf bestuiven. Een volgende generatie kan zich dan vervolgens door kruisbestuiving vermeerderen.

De gele reukloze bloemen van het Klein kruiskruid staan als tuilen aan de stengel. Het blad van de plant is veerspletig, dat wil zeggen dat nerven van het blad aan weerszijden van de hoofdnerf ontspringen en dat het blad tussen de zijnerven ongeveer tot de helft is ingesneden. De zaden (nootjes) worden verspreid met behulp van vruchtbluis. Het pluis vormt niet zo'n mooie bol als bij de Paardenbloem het geval is. Alle planten van het geslacht Kruiskruid bevatten Pyrrolidine-alkaloiden en zijn daardoor giftig voor mensen en dieren. De andere kant is dat deze stof ook als geneesmiddel wordt gebruikt.

*Jaap Stavenuiter*



# Vecht en plassen *actief*

2 november paddenstoelenwerkgroep



Prachtmycena

De paddenstoelenwerkgroep op hun vrijdagochtend ronde.

10 november Sint Maarten kinderpuzzeltocht



Samen met de de stadstuin Zuilen is de Sint Maartenpuzzeltocht georganiseerd.

18 november wandeltocht



Het was een rondje Marken. Een hele bijzondere wandeling georganiseerd door Sjaak Gondelach.

Impressie van de najaars Natuurcursus



Nieuwe vrijwilligers opgeleid en gestart in Utrecht



Via een nieuwe aanpak met trainer is een groep vrijwilligers begeleid bij het opzetten en uitvoeren van een activiteitenprogramma "Leuke natuuractiviteiten voor kinderen in mijn eigen wijk"; dat wilde IVN natuurgids Carin van der Veer heel graag. Vanuit werkgroep Stadsnatuur Utrecht is zij inmiddels gestart met de eerste activiteit, samen met zes andere enthousiaste nieuwe vrijwilligers. Zij zijn als groep gecoacht om nieuwe natuuractiviteiten te organiseren in de wijk Oog in Al.

Met behulp van financiële ondersteuning en ondersteuning van IVN Utrecht is Carin op zoek gegaan naar vrijwilligers om haar idee te verwezenlijken. Uiteindelijk zijn drie vrijwilligers van het eerdere project en vier vrijwilligers van werkgroep Stadsnatuur aan de slag gegaan.

30 november Commelinhof



Tijdens de vrijdag ochtend kom je in de Commelinhof naast flora ook fauna tegen.

## Wat voor weer vandaag?

Brrr.... Koud hé?

Tsjja, het is winter en dan kan het verkeren. Tegenwoordig hangen de media, ook bij mij, soms al bij een eerste nachtvorstje aan de lijn met de vraag of er een Elfstedenwinter aan zit te komen of zelfs wanneer die gereden gaat worden! Het bloed kruipt waar het niet gaan kan en het schaatsen trekt toch. Afgelopen winter heb ik u kennis laten maken met de zogenaamde Regel van Braak om met slechts een eenvoudige minimum maximum thermometer te bepalen of het bij wat vorst genoeg vriest om het ijs op te gaan. Deze keer staan we stil bij koude golven en hoe we strengheid van winters kunnen rangschikken.

Allereerst zullen we de vorsttermen de revue laten passeren. Over vorst spreken we als de temperatuur op 1,5 m hoogte onder het vriespunt komt. Vriest het daarbij tot  $-5,0^{\circ}\text{C}$  dan spreken we over lichte vorst. Staat de thermometer tussen de  $-5,1$  en  $-10,0^{\circ}\text{C}$  dan vriest het matig en lager dan  $-10,1^{\circ}\text{C}$  wordt strenge vorst genoemd. Soms worden de temperaturen onder de  $-15,1^{\circ}\text{C}$  ook wel zeer strenge vorst genoemd.

We kunnen de dagen met vorstverschijnselen ook benoemen naar algemene kenmerken. Een vorstdag is een dag waarop de temperatuur onder nul gekomen is, of dat nu  $-0,1^{\circ}\text{C}$  of  $-18,3^{\circ}\text{C}$  is

maakt niet uit. Komt de temperatuur overdag boven het vriespunt, maar blijft het etmaalgemiddelde eronder, dan spreken we over een Hellmann- dag; genoemd naar de Duitse meteoroloog Gustav Hellmann die dit heeft geïntroduceerd voor het bepalen van de strengheid van winters. We komen daar verder nog op terug.

Tenslotte zijn er nog de ijsdagen. Dit zijn dagen dat het de gehele dag blijft vriezen. Komt de maximum temperatuur over een geheel etmaal uit op  $+0,1^{\circ}\text{C}$ , als is het maar voor 1 minuut, dan is het geen ijsdag meer.

Net als hittegolven, besproken in een eerdere aflevering, kennen we ook koudegolven. Een koudegolf op zich is nog geen strenge winter en bestaat uit een reeks van ten minste 5 ijsdagen, waarbij het ten minste 3 keer tot strenge vorst gekomen is. Deze koudegolven kunnen ook in zachte winters voorkomen als het tot een tijdelijk korte koude-uitbraak komt. De laatste koudegolf kwam in ons land voor in de winter van 2011/12. De koude van het afgelopen jaar eind februari-begin maart was geen koudegolf. En ook vanwege de klimaatsverandering zijn we niet veel meer gewend en hele volkstammen spraken over de strenge winter van 2017/18.

Maar wat is dan wel een strenge winter? Om te beginnen moeten we daarvoor de winters in rangorde van strengheid gaan bepalen. Dat

doen we door alle Hellmanngetallen in de periode november t/m maart bij elkaar op te tellen met weglating van het min-teken. Zo ontstaat een rangorde van winters waarbij geldt dat hoe groter de som van de koudegetallen volgens Hellmann des te hoger de winter in de ranglijst staat. Voor een strenge winter moeten er ten minste 300 punten verzameld worden en dat kwam in de 20ste eeuw alleen in 1947 (348,3), 1963 (337,2) en 1942 (333,5) voor. De laatste Elfstedenwinter van 1996/97 bracht met 131,6 punten tot de 16e plaats. De misplaatste zogenaamde strenge winter van 2017/18 kwam niet verder dan 34,6 punten, wat staat voor een zachte winter. De winter van 2013/14 leverde zelfs 0 punten op en dát gaan we nog veel vaker krijgen in de nabije toekomst.

Graag hebben we koude winters voor ons schaatsplezier en even vaak worden er winterverwachtingen uitgegeven. Zoals die van Piet Paulusma, die elk jaar opnieuw een strenge winter voorspelt met voor dit jaar zeer veel sneeuw in december en diepvriestemperaturen in februari. Nog nooit is ook maar één winterverwachting of Elfstedenwinter van hem uitgekomen. Als die maar lang genoeg volhoudt krijgt hij vanzelf een keer gelijk. En hij komt er nog ieder jaar mee weg ook, soms zelfs als beste weerman van het jaar.....

Ton Lindemann



Vorst: Ijssculpturen aan de oever van de Haarrijnse plas op 3 december 2010.



## Carin van der Veer

Carin volgde de natuurgidsenopleiding in 2016/2017. Een opleiding die bestaat uit dertig cursusavonden elk gevolgd door een excursie op zaterdagmorgen, een kennismakingsweekend en een vogelweekend op Texel. 'Mijn vriendin attendeerde me op de Natuurgidsenopleiding en ik wist meteen dit is wat ik leuk vind en waar ik energie in wil steken', zo schreef ze in het A4'tje als kennismaking bij de start van de opleiding. Ze eindigde daarin met een uitspraak van Pythagoras over de natuur die ze goed bij de opleiding vond passen: 'De natuur gedooft dat u haar bespiedt, niet dat u haar ontraadst'. Carin houdt van wandelen, hardlopen, lezen, schaatsen, kamperen en van de natuur. Haar stage deed ze bij de Werkgroep Utrecht, tegenwoordig de Werkgroep Stadsnatuur. Het interview houden we in buurtcentrum Het Wilde Westen en na afloop zijn we door park Oog in Al naar het terrein langs de Leidsche Rijn gelopen waar ze tijdens de vier seizoenen de natuur observeerde.

Carin: 'Het buurtcentrum is gevestigd in de oude Cereolfabriek in de volksmond de Soja-fabriek. Het centrum beschikt over een theaterzaal en ruimten voor creatieve activiteiten. De Werkgroep stadsnatuur kan er gebruik van maken, zo heeft Hettie Luijten er een inleiding over vleermuizen gehouden voorafgaand aan de excursie in het park. Op zondag 18 november jl. was er in hetzelfde park onder het motto "wie helpt de kunstenaar aan inspiratie", een activiteit voor belangstellenden in de leeftijd van 8 tot 88 jaar, lees; kinderen en de ouders of grootouders. De kinderen kregen daarbij als kunstenaars de kans om wat ze zagen om te zetten in fantasie. De publiciteit van de Werkgroep Stadsnatuur wordt gedaan door Anne-Marie Beekman. Ook houdt zij de aanmeldingen voor de excursies bij. Zelf maak ik de flyers die in de buurt worden verspreid en per mail aan de actieve leden van het IVN worden gestuurd'.

'Tijdens de gidsenopleiding heb ik stage gelopen bij de Werkgroep Stadsnatuur. Ik nam deel aan de maandelijkse bijeenkomst, ging mee voorwandelen en liep tijdens de excursie met de gids mee als een vorm van duo-gidsen. Met Titia Kan heb ik in park Oog in Al als eindopdracht een excursie over bomen gehouden. In de werkgroep



werken we nu aan het excursieprogramma voor 2019 met excursies rond het thema vier seizoenen in combinatie met historische verdedigingswerken zoals forten, om zo natuur en cultuur te combineren. We willen af van de geijkte patronen, maar de stadssafari op de langste dag houden we er zeker in.

Als terrein voor mijn 4-seizoenenproject zocht ik iets in de wijk. Het is een groenstrook geworden tussen de Leidsche Rijn en het wandelpad dat daar evenwijdig aan loopt en wat ervan gescheiden wordt door een meidoornhaag. Vrijwilligers die de strook onderhouden, hebben er een geul gegraven zodat er een eiland is ontstaan. De natuur kan er zijn gang gaan en wandelaars en honden worden op afstand gehouden. Een Witte paardenkastanje diende als rustpunt tijdens het lopen en als rode draad in mijn verslag. Het deed me denken aan het citaat van de Utrechtse dichter C.C.S. Croone: 'En hoe verder hij ging, des te langer was zijn weg terug'. Alleen werd de duur van mijn terugweg nu bepaald door wat ik zag in de natuur'.

Carin: 'Tijdens de gidsenopleiding wilde ik graag iets met vogels doen. Ik kende een heel aantal vogels, maar niet bijzonder veel. Ik ben in de bomen gerold omdat we tijdens de opleiding een paar keer een boom toegewezen kregen, waar we dan kort iets over moesten vertellen, onder andere over een Perzische eik, waarvan het blad aan de onderkant zacht was als

een perzikhuidje. Het belangrijkste dat ik tijdens de opleiding heb opgedaan is dat je niet alles hoeft te weten, maar je wel goed moet voorbereiden en weten wat je met de excursie wilt bereiken. Zo zorg ik ervoor dat ik over bomen in het park een goed verhaal weet te vertellen bij wat er te zien is. In park Oog in Al staan veel oude bijzondere bomen waaronder de Catalpa, de Vaantjesboom, de Moerascipres, de Ginkgo, de Groveden, de Walnoot, de Vleugelnoot, de Oosterse plataan enz. Ik loop er regelmatig met de hond en heb goede contacten met de mensen van het park. Bij een excursie mag ik gebruik maken van het gebouwtje bij het hertenpark. Toen het hertenpark vanwege bezuinigingen leek te moeten verdwijnen hebben zich vrijwilligers aangemeld die ieder per jaar een weeklang de dieren verzorgen. Als je nu door het park loopt zie je Amberbomen met felrode bladeren en dat er uit de stekels van de kleine bolsters van de bomen, die nu bruin zijn geworden zaad komt. Het park wordt intensief gebruikt, zo houden scholen er pauze, sportclubjes uit de wijk hun toernooi, het is er alleen zo netjes. Er was laatst een oude kastanje omgewaaid en die wordt dan meteen geruimd terwijl kinderen er heerlijk in zouden kunnen klimmen'.

'Met een bijdrage uit het 'De Winterfonds' hebben we met zeven mensen van de Werkgroep Stadsnatuur een cursus gevolgd om op een creatieve manier kinderen in contact te brengen met de natuur.

Enthousiast als we zijn hebben we contact gelegd met vier basisscholen voor een naschools programma. Er zijn flyers gemaakt, een stukje voor de schoolnieuws- brieven geschreven, maar de animo voor de activiteiten was heel beperkt. Tijdens schooltijd kan het niet en na schooltijd moeten de kinderen al zoveel: naar muziekles, kookles, sporten, scouting enz. De BSO (buitenschoolse opvang) had wel interesse, maar omdat het gros van de ouders werkt bleek het niet te organiseren. Zie het voorgaande als een vraag als en hoe dan wel'.

Carin: 'Ik woon in de stad, maar in wezen ben ik een buitenmens. Ik houd van kamperen, schaatsen, hardlopen, wandelen. Wandelen doen we bijvoorbeeld in natuurgebieden als de Oostvaardersplassen,

de Ooipolder bij Nijmegen of de Millingerwaard. Wat je bij de Oostvaardersplassen ziet is dat de natuur het daar niet zelf afkan. Voor mijn gevoel lopen de Konikpaarden in de Millingerwaard in een meer natuurlijke omgeving en gedragen zich daar meer als wilde paarden. Als we gaan hardlopen gaan we met de fiets naar een geschikte plaats, dan hoeven we ook niet eerst warm te lopen. Ik heb schaatsles gehad op De Vechtsebanen in Utrecht, weet nu iets van techniek en hoop nu maar op een strenge winter. Tot een jaar of vijf terug kampeerden we tijdens de zomervakantie jaarlijks met het hele gezin ergens in Nederland. We hadden een grote tent die wel dertig kilo woog en waren uren bezig om hem op te zetten. Tegenwoordig gaan we vaak naar Zweden of Noorwe-

gen en nemen Pop-up tentjes mee, van het soort dat je in één beweging kunt uitvouwen. Een gezellig dorpsleven tref je in Scandinavië niet aan, alles gebeurt er binnen. Maar de natuur, het wandelen op de hoogvlakte Hadangervidda, de Fjorden, de rust, rendieren, dat alles bij elkaar zorgt voor een gevoel van mooier kun je het niet treffen'.

*Jaap Stavenuiter*

## 'Weg met het hokjes denken in de landbouw': een impressie

Hidde Boersma en Joris Lohman schreven enige tijd terug een artikel voor de Volkskrant met als titel 'Weg met het hokjes denken in de landbouw', over de toekomst van de landbouw. De ideologische tweestrijd tussen ecologen en technologen houdt de verduurzaming van de landbouw tegen zo concluderen ze. Ondanks hun goede bedoelingen komen ze zelf niet verder dan een opsomming over de zaken waarover ze verschillend denken. En bij die zaken gaat het meer over waarden dan over wetenschap. Wel zijn ze het erover eens dat het voor het realiseren van een duurzame landbouw nodig is dat de nuance in het debat terugkomt. Dit omdat de verduurzaming van de landbouw anders nog lang op zich laat wachten.

Hidde Boersma ziet als technoloog boeren het liefst zo intensief en technisch mogelijk werken op een klein gebied, zodat er meer ruimte voor natuur overblijft. Bestrijdingsmiddelen en genetische modificatie zijn volgens hem nodig om de productie te verhogen. Joris Lohman pleit voor een ecologische aanpak met extensieve wijze van boeren in harmonie met de natuur, zonder gebruik van chemische middelen en minder gericht op maximale opbrengst. Een manier van werken die past bij een gematigde levensstijl waarin de mens zijn plek kent in de natuur. In hun bijdrage schetsten ze de dogma's uit beide kampen.

Na het lezen van hun artikel benaderde Landbouwminister Schouten de Volkskrant voor een gesprek met hen dat op 31 oktober jl. in de krant stond. Daarin beschreven zij de verschillen waar zij als minister ook tegenaan liep. Ze startte het gesprek met de vraag: 'Als jullie nou een dag samen op mijn stoel mochten zitten, waar zouden jullie dan gelijk overeenstemming over hebben?' Het gesprek viel stil, waarna ze vertelt dat ze als boerendochter dicht bij de natuur leefde. We waren grondgebonden, genoeg grond om de eigen mest op kwijt te kunnen, en er was thuis veel aandacht voor weidevogels. Dat was ook mijn ideale plaatje toen ik begon als minister. In de loop van de tijd ben ik gaan zien dat mijn

beeld te beperkt was. Het leidde na vele gesprekken naar haar plan voor kringlooplandbouw. Kunstmest en krachtvoer maken daarbij plaats voor dierlijke bemesting en afvalstromen uit de voedingsmiddelenindustrie. Met die hervorming denkt de minister een brug te slaan tussen de twee kampen. Boersma en Lohman waarschuwen dat er harde keuzes van de minister nodig zullen zijn, want op een aantal fundamentele punten komen zij er zelf niet uit. Tijdens het gesprek bekijken ze de kringlooplandbouw aan de hand van drie twistpunten.

1. Biologisch of bestrijdingsmiddelen en genetische modificatie. Zijn bestrijdingsmiddelen en genetische modificatie onontbeerlijk om opbrengsten te verhogen en de kans op mislukte oogsten te verkleinen? Of kan biologisch in de toekomst de wereld voeden? 'Biologisch als dé oplossing, dat is zo'n dogma waarbij ik me als ecooloog niet prettig voel', zegt Lohman. Boersma is als technoloog niet tegen biologisch, maar het is niet dé oplossing voor alle problemen. Schouten benadrukt dat haar kringloopvisie past bij reguliere- en biologische boeren. Wel wil ze dat chemische middelen plaatsmaken voor alternatieven met minder risico's. Lohman en Boersma zijn het samen eens over het nut van kruidenrijke akkerranden en ook over experimenten met genetische modificatie light (CRISPER-Cas) om het gebruik van bestrijdingsmiddelen te verminderen.

2. Landbouw verweven met natuur of apart zetten? Op dit punt wordt een keuze verwacht van de minister. Lohman gelooft dat de twee onafscheidelijk zijn. Boersma gelooft daar niet in, hij vervolgt: 'Er is een vogel die ons vertelt of we het goed doen op het platteland en dat is de grutto'. Als we de vogelstand willen redden, dan moeten we zo intensief mogelijk boeren op een kleiner areaal en minder vee, omdat met de natuur inclusieve manier van werken de grutto niet terugkomt. De gebieden die vrijkomen worden vogelreservaten. Volgens Schouten komt dit omdat we zijn doorgeslagen met intensief bemesten. Volgens Boersma daalt het stikstofniveau dat via de mest in de bodem komt de laatste dertig jaar al. Een scherpe scheiding tussen natuur en landbouw, daar gelooft Schouten niet in. Ze verbaast zich erover hoeveel kunstmest er wordt gebruikt, terwijl

we aan de andere kant een mestoverschot hebben. Boersma: 'Dan zult u de mestwetgeving moeten aanpakken.'

3. Groot- of kleinschalige landbouw Boersma voelt zich een beetje in het nauw gedreven door de omgeving waarin het gesprek wordt gevoerd: een biodynamische stadsmoestuin in Den Haag. Eerder presenteerde de minister haar landbouwvisie al op een biologisch dynamische boerderij. Nee reageert ze lachend: 'Mijn kringloopvisie heb ik niet voor niets in een 'megastal' gegeven. Ze is ervan overtuigd dat grote boerenbedrijven juist duurzaam kunnen zijn'. Lohman: 'Als jongen uit de stad zat ik eerst op de lijn klein is goed, maar na een zoektocht langs agrarische jongeren heb ik dat dogma los gelaten. Schouten: 'Iedere boer die ik sprak had hetzelfde antwoord op de vraag wat ze belangrijk vonden: 'Produceren met respect voor de omgeving, tegen een prijs waarmee ze dit kunnen volhouden. Allemaal mooi vindt Boersma want circulair betekent veel minder soja uit Amerika, maar met al ons afval kun je nooit de huidige veestapel voeden. Voor hem nog een reden de veestapel te verkleinen. Schouten: ' Het idee is regionale kringlopen zoveel mogelijk sluitend te maken. Met een gesprek van anderhalf uren los je niet alle problemen op. 'Het meest geruststellend vind ik, zo zegt ze, dat jullie er op mijn stoel toch ook niet direct uitkomen.

*De redactie van De Bres*

p.s. Het IVN wil de balans tussen mens en natuur herstellen en de teruggang aan biodiversiteit helpen tegengaan. Daarom willen we mensen aanzetten tot duurzaam gedrag en zo bijdragen aan een duurzame samenleving. Als IVN-afdeling Vecht & Plassengebied doen we dit door activiteiten als lezingen, excursies, cursussen en ons afdelingsblad De Bres.



p.s. Wie vanaf de Beethovenlaan park Oog in Al inloopt wordt even voorbij het beeld van de liggende vrouw van beeldhouwer Han Wezelaar, begroet met de volgende tekst:

**Het park is genieten  
Vier seizoenen lang.  
Even weg van de stadse drukte.  
Rusten op een bankje.  
Of gewoon lekker wandelen  
Langs bomen en struiken en  
met verrassend veel vogels.**

**Wie er even de tijd voor neemt  
Ontdekt ineens dat boomkruipertje  
Langs de stam of de winterkoning  
in de struiken, een merel die  
scharrelt tussen de bladeren.  
Vogels verrijken dit park.  
En laten u er nóg meer van  
Genieten !**

## De overstort in het Waterleidingkanaal

De naam overstort zegt al dat het hierbij om een installatie gaat om het teveel aan water dat uit de Bethunepolder is gepompt af te voeren. In dit geval gebeurt dit naar de Vecht of de Loosdrechtscheplassen. De overstort ligt aan de Nieuwe weg schuin tegenover Fort Tienhoven. De aanleg van het waterleidingkanaal vloeide voort uit een overeenkomst met het Waterleidingbedrijf van de gemeente Amsterdam voor het oppompen van kwelwater uit de Bethunepolder, een overeenkomst die in 1930 werd gesloten. Het betekende de redding van de polder waarvan de ingelanden (de bewoners) de hoge kosten voor het drooghouden van de polder niet konden betalen.

We gaan terug naar de 13e-eeuw. In die tijd werd het moerasgebied dat achter de oeverwal van de Vecht lag ontgonnen en geschikt gemaakt voor landbouw. Door het inklinken van de veenbodem werd het gebied te vochtig en daardoor nog slechts geschikt voor veeteelt. Door de vraag naar brandstof in de steden en de goede kwaliteit van het veen, werd hier in de 17e eeuw turf gestoken omdat dit meer opleverde dan de veeteelt. Het gevolg was dat er een gebied ontstond met trek-gaten en smalle legakkers waar het veen te drogen lag. De legakkers zijn in de loop van de tijd door de golfslag weggeslagen zodat er een meer ontstond, vergelijkbaar met de naastgelegen Loosdrechtscheplassen. Rond 1850 werd op initiatief van de burgemeester van Maarssen gestart met het droogmaken van het meer. Er werd een stoomgemaal gebouwd, een ringdijk aangelegd en een vaart naar de Vecht gegraven om het water af te voeren. De capaciteit van het gemaal blijkt te klein te zijn om de polder droog te krijgen. De Belgische Markies de Béthune die daarna in beeld kwam zag wel brood in het droogleggen van de polder. In de lente van 1880 viel de polder 'droog'. Maar, de grond bleek matig van kwaliteit te zijn en de polder bleef drassig. Vorig jaar werd de herinrichting van de Bethunepolder afgerond. Tot die tijd werd jaarlijks 32 miljoen m<sup>3</sup> water uit de polder gepompt, vooral kwelwater. Door de herinrichting moet de kwel worden terug gebracht naar 26 miljoen m<sup>3</sup> per jaar, 825 liter per seconde. Via het Waterleidingkanaal wordt het water naar een bassin van de Loenderveense plas gepompt en na de voorreiniging verder gepompt naar het pompstation bij Driemond. Daarnaast biedt de herinrichting ruimte voor de natuur. De polder is onderdeel van De Groene Ruggengraad, één van de twaalf robuuste verbindingen binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Fort Tienhoven was een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tegenwoordig wordt het fort overgelaten aan de natuur, vleermuizen maken er dankbaar gebruik van. Volgens de kringenwet die tot 1952 van kracht was moest het schietveld van het fort vrij blijven. De limietpaal naast de dwarssloot van de sloot aan de westzijde van de kanaaldijk is daar nog een teken van. De sculptuur bij de overstort is 2,3 meter hoog en geeft aan hoe hoog het maaiveld hier 1000 jaar geleden was. De Veenderij aan de oostkant van het kanaal, een natuurgebied in het natste deel van de polder ligt nog veel lager dan de sculptuur. Aan de noordkant loopt het Waterleidingkanaal evenwijdig aan de Scheendijk, om vervolgens met een wijde bocht bij de Bloklaan in Loenen uit te komen. In de winter is de dijk langs het Waterleidingkanaal goed te belopen. De uitstulping halverwege is bedoeld als paaiplaats.

De redactie



In 2003 heeft beeldend kunstenaar Marcel Blekendaal de polderwachter in het Hollandse landschap geïntroduceerd. Een boswachter zonder bos, maar met weilanden. De polderwachter maakt wandelingen in de polder, op klompen, met een polsstok. Als 'beeldend kunstenaar' werkt hij aan de verbeelding van de polder. Niet met objecten, niet met schilderijen, maar met mooie, spannende verhalen en af en toe een indrukwekkende gebeurtenis. Uw 'beeld van de polder' zal na de wandeling nooit meer hetzelfde zijn. De polderwachter is een wandelend kunstwerk en vertelt verhalen. Geïntroduceerd door zijn maker om het landschap niet verder te vullen met fysieke objecten. De polderwachter is even aanwezig, werkt aan een imaginair beeld en verdwijnt dan weer. Hij laat niets anders achter dan zijn voetstappen.

Woordenlijst:  
**game over** = het spel is afgelopen en een nieuwe start wordt aanbevolen  
**gamification** = verspelling  
**screenshot** = scherm-afbeelding  
**game** = spel  
**map** = gebied  
**challenges** = uitdagingen  
**levels** = nivo's  
**assignments** = opdrachten  
**gehackt** = gekaapt  
**game mode** = spel-gedeelte  
**mission accomplished** = doel behaald  
**controller** = bediening  
**join the game** = doen mee met het spel  
**moves** = bewegingen  
**clearen ze de map** = fikszen ze het landschap

## GAME OVER

Mijn zoon kijkt mee over mijn schouder. Zojuist is het landschap voor onze ogen onder water komen te staan. Hier en daar steken nog wat bomen boven water uit en aan de lantaarnpalen kan je nog zien waar vroeger de weg was. Maar het land is hopeloos verzopen. Hij schudt zijn hoofd bij het zien van mijn toekomstbeeld...

En dan verschijnt in beeld: **GAME OVER**. Ik beschreef zojuist een screenshot van een game waar we mee bezig zijn. Want dat is hip tegenwoordig: gamification, het verspellen van de werkelijkheid.

We spelen een spel waarin jij in jouw map (we spelen in het Werelderfgoed-landschap van de waterlinie) moet proberen het hoofd boven water te houden: pompen of verzuipen. Maar niet alleen dat! Tijdens het spel krijg je allerlei verschillende water-beheer-challenges waarbij je het waterpeil onder controle moet houden. Je speelveld bevindt zich tussen verschillende levels met een onder- en een bovenpeil. Hoe jij jouw assignments uitvoert is van invloed op de waterstand. Zo lang je tussen het onder- en een bovenpeil blijft, speel je door. Als dat niet lukt ga je koppie onder.

### GAME OVER

Zo staat bij iedereen in zijn of haar mobiel het nummer van Hans.

(Kijk maar onder de B).

Hans is iemand met een dikke vinger. Die kan je inzetten als er ergens een gaatje in de dijk ontstaat. Als je Hans niet te pakken krijgt: hij heeft geen bereik of een lekke band, dan wordt het gaatje een scheur en breekt de dijk open.

### GAME OVER

Laatst had iemand het spel gehackt. Die had met klimaatinstellingen zitten rommelen waardoor de opwarming van de aarde stopte. Hij had (of was?) zelfs iets te ver doorgedraaid waardoor het spel meteen in een volgende ijstijd terecht kwam. Er

werden het hele jaar door elfstedentochten gehouden en Engeland werd weer bewandelbaar. Slecht voor het spel, funest voor de Brexit en voor je het weet wordt je taal overspoeld met anglicismen.

In het echte spel warmt de aarde op en stijgt de zeespiegel, houd daar rekening mee! Maar de spannendste game mode is daar waar je ruzie krijgt met de burens. Ernstige ruzie: het wordt oorlog. Om ons werelderfgoed in de achtertuin te behouden hebben we een kleine ontwikkeling teruggedraaid: er wordt niet gevlogen.

Door de zwaartekracht op maximaal te zetten komt er niks meer van de grond. Zo zorgen we er voor dat ook de waterlinie nog steeds gebruikt kan worden. Jij moet, met inzet van alle beschikbare middelen: molens, sluisen, forten (en misschien zelfs met Hans?) het land gecontroleerd onder een kniehoog laagje water zetten.

Als het jou lukt om de vijand, of dat nou het water is of de boze burens, buiten de deur te houden. Als het jou lukt om boeren, burgers en de lui op twitter tevreden te houden en je weet de wilde beesten binnen de perken te houden: **MISSION ACCOMPLISHED!**

Mijn zoon neemt de controller over en gaat veel voortvarender te werk dan ik. Zijn onbekende vrienden van over de hele wereld joinen the game en zonder een spoor van paniek spelen ze ons weg van de rand van het einde der tijden. Hoe groter de uitdaging, hoe groter het plezier. Met onverwachte moves en innovatieve oplossingen clearen ze de map. Ik kijk mee over zijn schouder en zie de toekomst weer wat zonniger tegemoet.

Lang zullen ze gamen in de Gloria!

Mijn zoon vindt dit de beste column die ik ooit heb geschreven ;-)

de polderwachter



## Activiteiten 2019

### Zondag 20 januari, 14:00-16:00 De midwintertocht door de Taartpunt

Dit gebied is in 2017 opengesteld voor publiek en er is van alles te ontdekken. U start onder het genot van een kopje koffie of thee in het Streekmuseum Vredegoed, Heuvellaan 7 in Tienhoven. Een IVN-gids vertelt u alles over het ontstaan van het landschap en het tot stand komen van de Taartpunt. Daarna gaan we lopend de polder verkennen. Houd er rekening mee dat het drassig kan zijn.

**Startpunt:** Streekmuseum Vredegoed, Heuvellaan 7, Tienhoven

### Zondag 27 januari, 10:00-12:00 Tuinvoeleg excursie in het Griftpark

IVN Vecht en Plassengebied organiseert een excursie in het Griftpark tijdens het weekend van de Nationale Tuinvogeltelling. Kom je ook vogels kijken en tellen? Om 10:00 starten we in het park met de excursie. Tip: neem een verrekijker mee!

Een vogelkenner neemt je mee het park in om dit te ontdekken. Deze tuinvoeleg excursie wordt in samenwerking met de Griftsteede georganiseerd. Tel ook zelf de vogelsoorten in het park, onze stadstuinen, in je eigen tuin of op je balkon. Wil je weten welke vogel er het meest wordt gespot? Kijk dan op [www.tuinvogeltelling.nl](http://www.tuinvogeltelling.nl). Opgave vooraf vereist via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)

**Startpunt:** ingang Stadsboerderij Griftsteede, Van Swindenstraat 129, 3514 XR Utrecht

### Vrijdag 8 februari, 20:00-22:00 Uilenlezing en excursie in Haarzuilens

In het park van Kasteel De Haar huizen bosuilen. In deze tijd van het jaar is de balts van de bosuil op z'n hoogtepunt en valt er te genieten van de geluiden die de uilen onderling maken om hun eigen territorium af te bakenen. Er wordt gestart met een uilenlezing waarna het park wordt ingegaan om de uilen te spotten en te horen. Ook leuk voor kinderen om mee te maken. Bij helder weer kan er na afloop van de uilenexcursie door een telescoop naar de sterrenhemel gekeken worden.

Opgave vooraf vereist via de website: <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>

**Startpunt:** Emmausgebouw, Eikstraat 14, Haarzuilens, Uw auto kunt u parkeren bij de Vier Balken, Brinkstraat 3, Haarzuilens.

### Zaterdag 16 februari, 14:00-16:00 Winter Wonder Wilhelminapark

Eerste themawandeling (4 jaargetijden in historische context). Wat is er in de winterse natuur in een stadspark te zien? Bloeit er al wat of zit alles nog verstopt in knoppen (bloem/blad). Wat doet die bunker daar? We maken een rondje door het park, bezoeken de bunker (WO II) en gaan ook een beetje in op de historie van het park.

Opgave vooraf vereist via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)

**Startpunt:** Wilhelminapark, Utrecht. Beeld van Wilhelmina, midden in het park. Uw auto kunt u (betaald) parkeren bij de parkeerplaats in het park

### Zondag 17 februari, vanaf 14:00 Opening stinzenplantentuin Commelinhof

De Commelinhof, een stinzenplantentuin in het park Vechtenstein in Maarssen, is nu een lust voor het oog. De uitbreiding van de tuin staat dit jaar voor de tweede keer in bloei. U bent van harte uitgenodigd om op 17 februari een kijkje te komen nemen. IVN-vrijwilligers ontvangen u graag en kunnen u alles vertellen over deze mooie tuin. **Startpunt:** De Commelinhof ligt aan de noordwest kant van het park Vechtenstein, achter de kinderboerderij. De ingang van het park is te bereiken via de Vechtensteinlaan 2 in Maarssen.

### Zaterdag 16 maart, 20:00-22:00 Sterrenkijken

Vanavond staat geheel in het teken van sterrenkijken. U bent in de gelegenheid om door verschillende telescopen te kijken. Verder nemen we u mee naar verre sterrenstelsels, sterrenhopen, dubbelsterren en andere interessante objecten. Mocht het bewolkt zijn dan is er een vervangend programma met onder andere een planetariumshow. Opgave vooraf vereist via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>

### Zondag 17 maart, 10:00-12:00 Vogels en stinzenplanten in Amelisweerd

In maart zijn de bomen nog kaal. Dat betekent dat de bosbodem nog veel licht krijgt en voorjaarsbloeiers zoals bosanemonen, sleutelbloemen en bostulpen juist wel in het blad en in bloei staan. Veel van deze voorjaarsbloeiers zijn ooit aangeplant in landgoederen, omdat kasteelheren graag verzamelingen aanlegden van exotische planten. Ook betekenen de kale bomen dat de vogels in het bos, zoals spechten en boomklevers goed te zien en te

horen zijn. Kijker meenemen dus! Opgave vooraf vereist via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)

**Startpunt:** Oud Amelisweerd, Koningslaan 11a in Bunnik. Auto's kunnen worden geparkeerd aan het begin van de oprijlaan.

### Zondag 17 maart, 14:00-16:00 Vroege stinzenplantenexcursie Gunterstein

In de binnentuin van Ridderhofstad Gunterstein zijn wij te gast om te kijken naar de stinzenplanten die in deze tijd van het jaar veel op buitenplaatsen te vinden zijn. Stinzenplanten zijn de eerste tuinplanten die verschijnen in het voorjaar voordat er bladeren aan de bomen komen.

**Startpunt:** ingang Ridderhofstad Gunterstein aan de Scheendijk. Auto's parkeren in Breukelen en dan over de vechtbrug wandelen naar de Scheendijk.

### Zaterdag 30 maart, 14:00-16:00 Lente rondom Fort de Klop

Tweede themawandeling (4 jaargetijden in historische context) Het Fort aan de Klop werd aangelegd op de kruising Klodijk, Vechtdijk en Eerste Polderweg, waar ooit herberg 'de Clophaemer' was.

In de jaren '80 is op de oeverwal rond het fort een wijkpark op ecologische grondslag aangelegd, met een boomgaard, oerbos, berkenweide en moerasediland. We bekijken de omgeving en gaan zowel in op de historische achtergronden als wat er groeit en bloeit in het voorjaar.

Opgave vooraf vereist via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)

### Zondag 7 april, 14:00-16:00 Voorjaarsbloeiers Nijenrode

Tijdens deze wandeling in het park van kasteel Nijenrode gaat de aandacht vooral uit naar de bosplanten die in het vroege voorjaar bloeien. Het park is beroemd om zijn grote verscheidenheid aan stinzenplanten zoals knikkende vogelmelk, holwortel, voorjaars-helmbloem, vingerhelmbloem, aronskelk, oosterse steryacint, bosanemoon, dichtersnarcis en bostulp. Wat er op een bepaald moment te zien is, is afhankelijk van het weer. Voor kinderen is er een aparte bollen- en knollentocht met het wortelvrouwtje (zonder ouders!). **Startpunt:** Nijenrode, Straatweg 25, Breukelen

### Zondag 14 april, 10:00-12:30 Vogelexcursie in Waverhoek

Vogelexcursie in natuurgebied Waverhoek, bekend vanwege de watervogels. De excursie duurt 2-3 uur. Het gebied kan drassig en

nat zijn; goede wandelschoenen of laarzen worden geadviseerd. Vergeet uw verrekijker niet! Opgave vooraf vereist via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>

**Startpunt:** Botholsedwarsweg in Waverveen, op de parkeerplaats in de buurt van nr 13 (beperkt parkeren)

### Vrijdag 19 april 19:30-21:30 Vleermuisexcursie Park Oog in Al

We starten met de lezing in wijkbuurtcentrum Het Wilde Westen. De lezing wordt verzorgd door natuurgidsen van IVN Vecht & Plassengebied en duurt drie kwartier. Na de lezing gaan we om ongeveer half negen naar buiten om met behulp van bat-detectors vleermuizen te spotten (houd het weer in de gaten en kleeft je warm aan!). We eindigen in de Domiduij, een locatie middenin het park. Daar kijken we welke vleermuizen we hebben gespot en praten we na bij een drankje.

Meld je aan via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)

**Startpunt:** Park Oog in Al, Kanaalweg 91, Utrecht

**Eindpunt:** locatie De Domiduij, middenin Park Oog in Al

### Zondag 12 mei, 10:00-12:00 Fietsexcursie Stadsnatuur

Stedelijk gebied is in de eerste plaats in gebruik als leefomgeving van mensen. Hoe vol ze ook zijn toch zien veel planten en dieren mogelijkheden om hier te leven. In sommige gevallen weten ze zelf een plekje te veroveren. In andere gevallen worden ze een handje geholpen door de mens. Tijdens deze fietsexcursie door Utrecht stoppen we bij een aantal plekken waar met of zonder hulp van de mens in de stad een beetje natuur is. Eigen fiets meenemen.

Opgave vooraf vereist via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)

**Startpunt:** stad Utrecht; locatie wordt doorgegeven na aanmelding

### Zondag 19 mei, 10:00-12:30 Vogelexcursie in De Groene Jonker

Vogelexcursie in natuurgebied De Groene Jonker, een waterrijk natuurgebied met een grote plas, ruisende rietkragen en natte graslanden. Het gebied kan drassig en nat zijn, trek daarom goede wandelschoenen of laarzen aan. En neem een verrekijker mee!

Opgave vooraf vereist via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>

**Startpunt:** De Groene Jonker, Hogedijk in Zevenhoven, parkeerplaats de Roerdomp (beperkt parkeren)

### Zondag 26 mei, 14:00-16:00 Natuurtocht door de Buitenhof, Maximapark

Samen met de Vereniging Landschapsbeheer Vleuten de Meern organiseert het IVN Vecht en Plassengebied een wandeling door een "vergeten" deel van het Máxima park. Een tocht door een karakteristiek ongerept landschap met weide, drasland, rietvelden en padenpoelen. Hoor en zie het verhaal achter de gestuurde ecologische ontwikkelingen van dit gebied.

**Locatie:** Buitenhof Maximapark, Leidsche Rijn, Utrecht

**Startpunt:** Hof Terwijdweg 1a, 3451ST Vleuten

### Vrijdag 14 juni, 18:30-21:00 Watersafari Maarsseveenseplas

Tijdens deze Watersafari op de Landelijke IVN Slootjesdag worden met schepnetten waterbeestjes gevangen, onder de loep genomen en op naam gebracht. Naar aanleiding van de vangst wordt de waterkwaliteit bepaald. Wanneer de weersomstandigheden het toelaten wordt er gesnorkeld om het mooie onderwaterleven van vissen en waterplanten te bekijken.

Opgave vooraf vereist via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten> of <https://www.ivn.nl/slootjesdagen>

### Zondag 16 juni, 14:00-16:00 'Slootje prutten' voor kinderen

Een IVN-activiteit voor kinderen van 7 tot 12 jaar. Eerst met het schepnetje in het water en dan met de vangst naar een grote emmer en kijken welke bijzonderheden in het netje zitten. Vervolgens met een loepotje of een vergrootglas de vangst van heel dichtbij bekijken. Je moet je wel even aanmelden via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com). Het park is iedere dag vrij toegankelijk tussen 8:00 en 18:00 uur. **Startpunt:** Volkstuinen Pioniers, Kögllaan 30 in Utrecht

### Vrijdag 21 juni, 20:00-22:00 Midzomer Stadssafari

Tijdens deze midzomernacht safari door de binnenstad van Utrecht combineren we natuur met de geschiedenis van de stad. We komen de bijzondere bomen van het Zocherpark, muurplanten en stadsvogels tegen. Uiteraard zijn dat niet de enige planten en dieren in de stad. Op plekken waar je het niet verwacht wint de natuur het van de stenen. Aan het eind van de avond wordt er (met de liefhebbers) een

toest uitgebracht op de zomer. Opgave vooraf vereist via email: [stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com).

**Startpunt:** Pausdam 3, Utrecht.

### Vrijdag 23 augustus, 20:00-22:00 Vleermuizenexcursie in Nijenrode

De nacht is voor nachtbrakers en voor vleermuizen. Deze mysterieuze dieren vangen wel 3000 muggen en andere insecten per nacht. Om in het donker hun prooi op te kunnen sporen gebruiken vleermuizen echolocatie met voor ons onhoorbare geluiden. Deze geluiden kunnen we wel opvangen met een batdetector. Wil je hier meer over horen, zien en weten, ga dan met ons mee op deze spannende excursie in het donker in Nijenrode. Voor volwassenen en kinderen vanaf 8 jaar. Opgave vooraf vereist via <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>

**Startpunt:** Nijenrode, Straatweg 25, Breukelen

### Zaterdag en zondag 24 en 25 augustus, 14:00-14:00 IVN etmaal

Tijdens dit 24-uurs IVN evenement gaan we diverse natuuractiviteiten doen. Zoals een workshop bushcraft, eten uit de natuur, scharrelkids activiteiten voor het hele gezin, een vleermuizen- en uilentocht, nachtvlinders spotten. We slapen op stroballen of in de hangmat en starten de volgende dag met een natuurontbijt. We krijgen een rondleiding door de schapenboerderij en eventueel bezoeken we het streekmuseum. **Startpunt:** in en rond Schapenboerderij Vredegoed, Heuvellaan 7, Tienhoven. Opgave vooraf vereist via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>.

### Zaterdag 31 augustus, 20:00-22:00 Nacht van de vleermuis

De nacht is voor nachtbrakers en voor vleermuizen. Deze mysterieuze dieren vangen wel 3000 muggen en andere insecten per nacht. Om in het donker hun prooi op te kunnen sporen gebruiken vleermuizen echolocatie met voor ons onhoorbare geluiden. Deze geluiden kunnen we wel opvangen met een batdetector. Wil je hier meer over horen, zien en weten, ga dan met ons mee op deze spannende excursie in het donker in het MEC, Maarssen.

Voor volwassenen en kinderen vanaf 8 jaar. Opgave vooraf vereist via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>.

**Startpunt:** MEC, Reigerskamp 197 in Maarssen

## Zaterdag 7 september, 14:00-16:00 Nazomer in het Beatrixpark

Derde themawandeling  
(4 jaargetijden in historische context)  
Rondom de forten Lunet IV en III moest het landschap open blijven, als schootsveld. Bij de aanleg van het Beatrixpark eind jaren 70 is het open karakter zoveel mogelijk in stand gebleven en het park is ingericht met bomen die van nature in de omgeving voorkomen: es, wilg, zomereik, zwarte els, sleedoorn en spaanse aak. We kijken, samen met de Natuurgroep Lunetten en de schrijvers van het boekje 'Zwerven door Lunetten', naar bijzondere plekken en planten in het Beatrixpark.

Opgave vooraf vereist via email:  
[stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)

**Startpunt:** Lunetten; locatie wordt doorgegeven na aanmelding

## Zondag 15 september, 10:00-12:30 Vogelexcursie Bert Bospad door de Westbroekse zoddien

In dit laagveengebied is een grote variatie aan vogels te zien. Het pad kan drassig zijn, dus goede wandelschoenen of laarzen zijn verstandig. Vergeet ook uw verrekijker niet. Opgave vooraf vereist via de website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied/activiteiten>  
**Startpunt:** Parkeerplaats Bert Bospad, tegenover Kerkdijk 85, Westbroek.

## Zondag 29 september, 14:00-16:00 Paddenstoelenexcursie Gunterstein

Paddenstoelen zijn geen planten of dieren, maar horen tot het rijk van de schimmels. In buitenplaats Gunterstein gaan we zoeken naar mooi gekleurde Russula's.  
**Startpunt:** Gunterstein, Zandpad 48 in Breukelen. Parkeren kan alleen op de parkeerplaats in het dorpscentrum.

## Zondag 12 oktober, 10:00-12:00 Vroege Herfst in de Zilveren Schaats

Vierde themawandeling  
(4 jaargetijden in historische context)  
Aan de rand van de stad Utrecht, verscholen tussen de Waterlinieweg en de Frederik Hendrikstraat, ligt het natuurgebied de Zilveren Schaats, ruim 3 ha groot. Een oase van rust temidden van de stedelijke hectiek. Op dit voormalige militaire en nog altijd voor publiek afgesloten terrein heeft de natuur zich in alle rust kunnen ontwikkelen. Een kudde Maasduin schapen begraaft de weides en er is een imkerij. Een korte wandeling op een unieke locatie. De diversiteit aan natuur is bescheiden, maar het verhaal er omheen is dat niet. Contouren van een gedeekte weg uit de periode van de nieuwe Hol-

landse waterlinie zijn nog zichtbaar; evenals de begroeiing.  
Opgave vooraf vereist via email:  
[stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)  
**Startpunt:** bij de ingang van de Zilveren Schaats t.o. de parkeerplaats van de Hoogstraat (Rembrandtkade 10). Betaald parkeren op die parkeerplaats.

## Zondag 20 oktober, 14:00-16:00 Paddenstoelenexcursie Nijenrode

Onder het motto: zoek de reuzenzwam, opruimers gevraagd! volgt er een ontdekkingsstocht door het bos van Nijenrode waar ongekende aantallen en soorten paddenstoelen groeien. Voor kinderen vanaf 4 jaar is er een aparte excursie: zoek de heksenkringen.  
**Startpunt:** Nijenrode, Straatweg 25, Breukelen

## Zaterdag 26 oktober, 20:00-22:00 Nacht van de Nacht

We tasten in het duister en beleven het donker... De Nacht van de Nacht is een evenement van de Natuur- en Milieufederaties om aandacht te vragen voor de gevolgen van lichtvervuiling. Nederland wordt 's nachts steeds lichter. We behoren tot de meest verlichte landen in Europa. Terwijl echt donkere nachten goed zijn voor mens en dier. Laat het donker nu eens donker blijven en ontdek hoe mooi de nacht is tijdens deze excursie. Misschien zien we wel uilen en/of vleermuizen en worden er spannende verhalen verteld.  
**Startpunt:** Fort Maarsseveen, Herenweg 3, Maarssen

## Zaterdag 2 november, 10:00-15:00 Natuurwerkdag

De Natuurwerkdag is een landelijk evenement dat door diverse natuur- en milieuorganisaties wordt georganiseerd. Jong en oud kan die dag werken aan het behoud en herstel van natuur en landschap. Het is eigenlijk een opknopbeurt van het landschap, in dit geval de Commelinhof. Wilt u deelnemen aan de natuurwerkdag, stuur dan even een berichtje naar Minke Schröder-Baron (0346-554575, [commelinhof@ivnvecht-plassen.org](mailto:commelinhof@ivnvecht-plassen.org))  
**Startpunt:** De Commelinhof in het park Vechtenstein, achter de kinderboerderij. De ingang van het park is te bereiken via de Vechtensteinlaan 2 in Maarssen.

## Zaterdag 9 november, 14:00-16:00 Sint Maarten kinderpuzzeltocht, Stadstuin Zuilen

De bomen zijn bijna kaal, het wordt kouder. Toch valt er in de natuur nog veel te ontdekken. IVN Vecht en Plassengebied organiseert samen

met stadstuin Zuilen op zaterdag 9 november de Sint Maartenpuzzeltocht, voor kinderen van 4 tot 10 jaar. De puzzeltocht vindt plaats in de Stadstuin Zuilen, hoek Daalseweg / Zuilenselaan in Oud Zuilen. Gestart kan er worden tussen 14:00 en 15:30 uur. De locatie is bereikbaar met stadsbus 5 (halte Oud Zuilen) of u kunt uw fiets of auto parkeren aan de Zuilenselaan.  
**Startpunt:** Stadstuin Zuilen, hoek Daalseweg / Zuilenselaan in Oud Zuilen, Utrecht

## 23 november 10:00 tot 12:00 Late herfst in de Romeinse tijd

Vijfde en laatste themawandeling  
(4 jaargetijden in historische context)  
Afhankelijk van het weer gaan we de natuur in de omgeving van het Castellum ontdekken: resten van een oude boomgaard zijn er nog. Als het te koud is, is in het gebouw zelf veel te zien en te beleven van wat er gevonden is uit de Romeinse tijd. In de aangrenzende Steede Hoge Woerd vinden we de natuur in de stadsboerderij. Opgave vooraf vereist via email:  
[stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)  
**Startpunt:** Leidsche Rijn/Maximapark (Romeins Castellum); bij de hoofdingang van het Museum Hoge Woerd, Hoge Woerdplein 1, 3454 PB de Meern. Parkeren op de parkeerplaats.

## Zondag 15 december, 14:00-16:00 Fossielen en gesteente wandeling in Utrecht

Fossielen en gesteenten zoeken hoeft niet beperkt te zijn tot vakanties in verre streken. We hebben in Utrecht geen rotsen of groeves, maar wel een heleboel natuursteen. En daarin valt heel wat te ontdekken. We gaan speuren langs stoepranden en vensterbanken, oude stenen muren en sokkels van standbeelden. Ga mee met deze excursie en je zult voor altijd anders door de stad lopen! De excursie duurt ongeveer 2 uur. Eigen fiets meenemen.  
Opgave vooraf vereist via email:  
[stadsnatuur@hotmail.com](mailto:stadsnatuur@hotmail.com)  
**Startpunt:** Centrum Utrecht, vertrekpunt wordt doorgegeven na aanmelding

Het is handig als ook IVN-leden zich bij een excursie van tevoren aanmelden. Dan kan men gewaarschuwd worden als een excursie onverwachts niet door gaat.

## De werkgroepen in het Vecht & Plassengebied

### Paddenstoelenwerkgroep

Contactpersoon: Hanni Meulemans-Mik  
Email: [hannimik@xs4all.nl](mailto:hannimik@xs4all.nl)  
In het najaar iedere vrijdagochtend op paddenstoelenjacht

### Jeugdwerkgroep en scharrelkids

Contactpersoon: Marijke Zoetelief  
Email: [marijkezoetelief@gmail.com](mailto:marijkezoetelief@gmail.com)

### Werkgroep Commelinhof

Contactpersoon: Minke Schröder-Baron  
Email: [minke.schroder@ziggo.nl](mailto:minke.schroder@ziggo.nl)  
Gehele jaar iedere vrijdagochtend open voor onderhoud. Voor het publiek op zondagmiddag van 17 februari tot half mei open. Adres: Park Vechtenstein, Maarssen

### Waterwerkgroep

Contactpersoon: Marijke Zoetelief  
Email: [marijkezoetelief@gmail.com](mailto:marijkezoetelief@gmail.com)

### Vleermuizenwerkgroep

Contactpersoon: Wieneke Huls  
Email: [w.huls@online.nl](mailto:w.huls@online.nl)

### Wandelingenwerkgroep

Contactpersoon: Sharon van Straalen  
Email: [sharonvanstraalen@hotmail.com](mailto:sharonvanstraalen@hotmail.com)

### Werkgroep excursies

Contactpersoon: Dries Klooster  
Email: [dries.klooster@telfort.nl](mailto:dries.klooster@telfort.nl)  
Aanvraag excursies: Truus Lefeber  
Email: [truus.ivnvp@gmail.com](mailto:truus.ivnvp@gmail.com)

### Vogelwerkgroep

Contactpersoon: Annelies Speksnijder  
Email: [j.e.speksnijder@ziggo.nl](mailto:j.e.speksnijder@ziggo.nl)

### Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Titia Kan-Boot  
Email: [titiakan@planet.nl](mailto:titiakan@planet.nl)

### Werkgroep natuurfonder

Contactpersoon: Henry Suidman  
Email: [hjmsuidman@hotmail.com](mailto:hjmsuidman@hotmail.com)

## Het bestuur

**Voorzitter:** John van Himbergen  
Email: [johnvanhimerbergen@yahoo.com](mailto:johnvanhimerbergen@yahoo.com)

**Secretaris:** Truus Lefeber

Email: [truus.ivnvp@gmail.com](mailto:truus.ivnvp@gmail.com)

**Penningmeester:** Hanneke Boom

Email: [hannekeboom64@gmail.com](mailto:hannekeboom64@gmail.com)

**Bestuursleden:** Marloes van der Beek, Christian Naethuys, Eugénie Weenink

## Vertrouwenspersoon

Alle leden van IVN Vecht en Plassen die binnen de vereniging te maken krijgen met ongewenst gedrag en seksuele intimidatie kunnen mij contacten voor advies en hulp.

**Agnes Janmaat**

**Telefoonnummer: 0346-243961**

## Nog wat werkgroepen

### Werkgroep communicatie

Contactpersonen

**De Bres:** Jan van Schooten

Email: [jcvanschooten@gmail.com](mailto:jcvanschooten@gmail.com)

**PR en communicatie:** Marloes van der Beek

Email: [marloes.ivn@gmail.com](mailto:marloes.ivn@gmail.com)

**Website:** Harm Dotinga

Email: [h.dotinga@hetnet.nl](mailto:h.dotinga@hetnet.nl)

**Winkeltje:** functie vacant

### Werkgroep bijscholing

Contactpersoon: Marijke Zoetelief  
Email: [marijkezoetelief@gmail.com](mailto:marijkezoetelief@gmail.com)

## Cursus werkgroepen

### Werkgroep natuurcursus

Contactpersoon: Bernadet Sijmons  
Email: [inez.kollaard@planet.nl](mailto:inez.kollaard@planet.nl)

### Werkgroep natuurgidsencursus

Contactpersoon: Jan van Schooten  
Email: [jcvanschooten@gmail.com](mailto:jcvanschooten@gmail.com)

<https://www.facebook.com/ivnvecht&plassengebied>,

achter dit ingewikkeld adres gaat de facebook pagina van IVN Vecht en Plassengebied schuil.

Het is een openbare groep, wil je zelf iets plaatsen dan moet je je even als lid aanmelden bij Lolke Stelwagen.

## Van de ledenadministratie

Beste mede IVN-ers,  
In de afgelopen periode hebben wij drie nieuwe leden mogen verwelkomen,

Aline Duinen  
Frans Veul  
Rob Meijers

Leuk dat jullie erbij gekomen zijn.

In deze periode hebben wij ook afscheid genomen van twee leden.

Eugénie Weenink

## Belangrijk in 2019

### Nieuwjaarsreceptie

12 januari

### Thema avonden

16 mei en 17 oktober

### Algemene ledenvergadering

21 maart

### Gidsenvergadering

24 september

### Jac P Thijsdag

moet nog worden vastgesteld

### Vergaderdata bestuur

Di 19 februari

Di 23 april

Ma 24 juni

Wo 11 september

Di 19 november

## Ook belangrijk in 2019

26-27 jan. Nationale tuin vogeltelling

14 febr. Valentijnsdag

15 febr. Greenchoice Warme Truidag

17 febr. Opening Commelinhof

15-16 mrt. NLdoet dagen

20 mrt. Boomfeestdag

31 mrt. Zomertijd

2 apr. Buitenlesdag

13-14 apr. Nationale bijtellingdag

21-22 apr. Pasen

27 apr. Koningsdag

1 mei Dag van de Arbeid

11-12 mei Nationale Molendag

23 mei Fiets naar je werk dag

9-10 juni Pinksteren

14-16 juni Slootjesdagen

28 juni Modderdag

Sept. Bodemdierdagen

3 sept. Duurzame dinsdag

14-14 sept. Open monumenten dagen

10 okt Dag van de Duurzaamheid

11-13 okt Archelogiedagen

26 okt. Nacht van de nacht

27 okt. Wintertijd

2 nov. Natuurwerkdag

7 dec. Nationale vrijwilligersdag





Ons eerste  
sneeuwkllokje op  
30 november in  
de Commelinhof.  
En nog wel een van  
de nieuwe garde.  
Dat belooft wat dit  
komende voorjaar,  
dus kom op zondag  
17 februari naar  
de opening van de  
Commelinhof.



**ivn** natuur  
educatie



**Sandd**

Port betaald  
Port payé

Aan de heer/mevrouw:

Indien onbestelbaar dan graag retour zenden aan:  
Ledenadministratie IVN Vecht & Plassengebied  
T.a.v. Eugenie Weenink,  
Boomstede 505, 3608 BK Maarssen